

jańskimi. Oto niektóre tylko postulaty badawcze, nasuwające się po lekturze tej interesującej książki.

Grażyna Karolewicz

G. K a r o l e w i c z, *Nauczyciele akademicki Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w okresie międzywojennym*, t. I-II, Lublin 1996², RW KUL, ss. 322 + 251.

Praca jest przykładem nie często prezentowanej w historiografii biografii zbiorowej. Jej przedmiotem jest ukazanie historii życia nauczycieli akademickich Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, badanej przez Autorkę pod kątem wielu ustalonych przez nią cech. One stały się „szkieletem” konstrukcyjnym sporządzonych przez Autorkę biogramów. Zawarta w nich treść jest uporządkowana według zagadnień, oznaczonych kolejnymi literami alfabetu: a) Nazwisko, imię, pseudonimy, kryptonimy; b) Daty życia, miejsce urodzenia i śmierci; c) Rodzice, ich zawód lub stanowisko; d) Stan rodzinny; e) Wykształcenie; f) Kariera zawodowa; g) Główny przedmiot zainteresowań; h) Najważniejsze publikacje; i) Odznaczenia; j) Wyjazdy zagraniczne w celach naukowych; k) Członkostwo w towarzystwach naukowych; l) Działalność społeczna; ł) Informacje godne odnotowania. Na końcu każdego biogramu umieszczono bibliografię przedmiotową. Biogramy te, będąc autonomiczną całością, stały się podstawą charakterystyki całego badanego zespołu. Stąd też uzasadniony jest podział pracy na dwie części, z których pierwsza stanowi właściwą biografię zbiorową, druga zaś obejmuje biogramy indywidualne, które można określić jako niezbędny aneks rozprawy.

Imponująca jest przeprowadzona przez Autorkę kwerenda źródłowa, która objęła nie tylko materiały drukowane, ale przede wszystkim rękopiśmienne, przechowywane w licznych archiwach krajowych (uniwersyteckich, państwowych, kościelnych) i zagranicznych, a także w prywatnych archiwach rodzinnych. Z archiwów zagranicznych wymienię Papieski Uniwersytet Gregoriański w Rzymie, papieski Instytut Wschodni w Rzymie, Wolny Uniwersytet w Brukseli, Uniwersytet w Upsali, Zurychu, Nancy i wiele innych instytucji w Brugii, Antwerpii, Leuven. Wiele informacji dostarczyły przeprowadzone przez autorkę wywiady. Obejmujący biogramy tom II pracy jest świadectwem rozległych poszukiwań, przeprowadzonych przez Autorkę.

Przedstawiając w tomie I nauczycieli akademickich Autorka naszkicowała najpierw początki i rozwój organizacyjny Uniwersytetu w okresie międzywojennym. Rozdział ten, bazujący w dużej mierze na wcześniej już przeprowadzonych badaniach Autorki, stanowi w dużym stopniu zwięzłą syntezę dziejów Uniwersytetu we wczesnym okresie jego istnienia. Informuje więc o skomplikowanym procesie jego powstania, podstawach finansowych, sytuacji prawnej, lokalowej, strukturze organizacyjnej,

a także przedstawia młodzież akademicką, stwarzając potrzebne tło, ułatwiające zrozumienie działalności analizowanego zespołu nauczycielskiego. W kolejnych rozdziałach Autorka analizuje strukturę zespołu (II), wykształcenie (III), ich osiągnięcia naukowe (IV).

Ogólną liczbę nauczycieli akademickich Autorka ustaliła na 178, przy czym wyróżnia wśród nich 3 kategorie: osoby związane z uczelnią na stałe, osoby pracujące na KUL-u przez krótki okres czasu oraz takie, dla których praca na KUL-u stanowiła jedynie zajęcia dodatkowe. Osobno wyróżnia tych, którzy pełnili na Uniwersytecie różne funkcje administracyjne (rektora, dziekana itp.). Śledzenie podanych informacji ogromnie ułatwia ich prezentacja w formie tabel, pochodzenie zaś terytorialne przybliżają dołączone dwie mapy miejsc pochodzenia nauczycieli akademickich.

W rozdziale III drobiazgowo została przedstawiona droga naukowa tych osób. Autorka wskazuje na szkoły wyższe w kraju i za granicą: uniwersytety, seminaria duchowne i inne uczelnie, do których uczęszczały. Okazuje się, że nauczyciele akademicy kształcili się w większości krajów europejskich. Przedstawienie tego aspektu zagadnienia oraz mapa miejsc, w których studiowano, ułatwia lekturę tekstu.

W rozdziale IV, poświęconym osiągnięciom naukowym przedstawionych osób, Autorka omówiła przede wszystkim dorobek tych, którzy byli związani z Uniwersytetem przez dłuższy czas. Rozdział ten stanowi próbę całościowego ukazania dorobku Uniwersytetu, informuje o tym, co działo się w nim na polu naukowym. Te informacje są niewątpliwie cenne, choć dla pełnej oceny przedstawionych tu stwierdzeń należałoby rozpatrzyć je na szerszym tle porównawczym. Wymagałoby to specjalnych badań, wykraczających poza ramy niniejszej recenzji. W niektórych innych sprawach Autorka sięgnęła do pewnych porównań, np. w wypadku liczebności studentów czy wynagradzania nauczycieli akademickich KUL (z tym wiązał się też często ich krótki okres pracy w tej Uczelni – różnica w uposażeniu pracowników KUL w porównaniu z uczelniami państwowymi).

Badania dotyczące biografii nauczycieli akademickich KUL Autorka uważa za wstępne, postulując w zakończeniu książki dalsze studia, dotyczące zwłaszcza pracy dydaktycznej i wychowawczej tego zespołu nauczycielskiego.

Podsumowując chciałbym stwierdzić, że omawiana praca jest ogromnym wkładem w bliższe poznanie dziejów Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, zaś z punktu widzenia metodycznego stanowi wzorzec biografii zbiorowej.

Eugeniusz Wiśniowski